

Kohtuasi C-237/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

19. märts 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Kúria (Ungari)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

6. veebruar 2019

Kassaator:

Gömböc Kutató, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.

Vastustaja:

Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (Riiklik Intellektuaalomandi Amet)

Kohtumäärus,

mille on teinud Kúria (Ungari kõrgeim kohus)

kassatsioonikohtuna

[...]

Taotleja:

Gömböc Kutató, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. ([...] Budapest [...])

[...]

Vaidluse ese:

Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (Riiklik Intellektuaalomandi Amet, Ungari; edaspidi „amet“) otsuse, millega keeldutakse kaubamärgi registreerimisest, muutmine.

Kassaator:

Taotleja

[...]

Resolutsioon

Kúria (kõrgeim kohus) esitab Euroopa Liidu Kohtule järgmised eelotsuse küsimused eelotsusemenetluse alustamiseks:

1. Kas 22. oktoobri 2008. aasta direktiivi 2008/95/EÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta artikli 3 lõike 1 punkti e (taanet ii) tuleb tõlgendada nii, et tähiseid, mis koosnevad ainult toote kujust,

a) saab analüüsida ainult siis, kui kuju on vajalik tehnilise tulemuse saavutamiseks, registris sisalduva graafilise kujutise alusel, või

b) võib arvesse võtta ka asjaomase üldsuse arusaama?

See tähendab, kas võib arvesse võtta, et asjaomane üldsus teab, et kuju, mille registreerimist taotletakse, on vajalik taotletava tehnilise tulemuse saavutamiseks?

2. Kas 22. oktoobri 2008. aasta direktiivi 2008/95/EÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta artikli 3 lõike 1 punkti e (taanet iii) tuleb tõlgendada nii, et nendele tähistele, mis koosnevad ainult toote kujust, mille puhul saab ostja arusaama või graafiliselt kujutatud toote tundmist arvestades kindlaks määrata, kas kuju annab kaubale märkimisväärse väärtuse, on kohaldatav keeldumispõhjus?

3. Kas 22. oktoobri 2008. aasta direktiivi 2008/95/EÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta artikli 3 lõike 1 punkti e (taanet iii) tuleb tõlgendada nii, et keeldumispõhjus on kohaldatav tähistele, mis koosnevad ainult kujust,

a) millel on selle erilise iseloomu tõttu juba tööstusdisainilahendustele antud kaitse, või

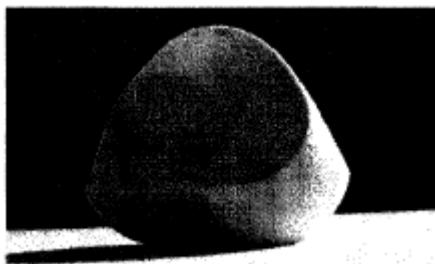
b) mille esteetiline välimus juba iseenesest annab tootele mingit tüüpi väärtuse?

[...] [riigisisese õiguse menetlusküsimused]

Põhjendus

Vaidluse ese ja asjassepuutuvad faktilised asjaolud

- [1] Taotleja taotles 5. veebruaril 2015 ruumilise tähise registreerimist kaubamärgina järgmiste kaupade jaoks: „dekoratiivesemed“, mis kuuluvad klassi 14, klassi 21 „klaasist ja fajansist dekoratiivesemed“ ja „mänguasjad“, mis kuuluvad klassi 28.

- [2] Amet keeldus oma otsuses kaubamärki registreerimast, võttes aluseks 1997. aasta XI seaduse kaubamärkide ja geograafiliste tähiste kaitse kohta (a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény, edaspidi „kaubamärgiseadus“) § 2 lõike 2 punkti b teise ja kolmanda taande. Selle otsuse põhjenduse järgi kujutab tähis, mille registreerimist taotletakse, kahest omavahel risti sümmeetriatasapinnast, seitsmest siledast tahust ja neid tahke eraldavatest servadest moodustatud ühtset keha. See vormiline kujundus kujutab taotleja toodet nimetusega Gömböc, on homogeenest materjalist valmistatud kumer ja mono-monostaatiline keha, millel on ainult üks stabiilne ja üks ebastabiilne tasakaalupunkt, s.t kokku kaks tasakaalupunkti, ja mille vormiline kujundus teeb nii, et keha läheb alati tagasi oma tasakaalupunkti. Selle vormilise kujunduse tunnused ja funktsioon on saanud keskmisele tarbijale tuntuks toote veebilehe ja selle laialdase meediakajastuse kaudu. Seega võiks seda tuntust kaubamärgi registreerimiskõlbulikkuse hindamisel arvesse võtta. Seega kujutab tähis, mille registreerimist taotletakse, ruumilist keha, mis läheb selle välimuse ja kasutatud homogeenest materjali tõttu alati ise tagasi oma tasakaalupunkti; tähise moodustava keha üldine vormiline kujundus on mõeldud tehnilise eesmärgi saavutamiseks, mis seisneb selles, et keha on alati isetasakaalustuv.
- [3] Analüüsid kaubamärgiseaduse § 2 lõike 2 punkti b teises taandes sätestatud keeldumispõhjust, tuvastas amet, et ruumilise keha üldine vormiline kujundus võimaldab sellel toimida mänguasjana, mille eesmärk on alati stabiilsesse tasakaaluasendisse tagasi minna. Tähise kõikide elementide kujunduse tingib ainult taotletava tehnilise tulemuse saavutamine, s.t need elemendid täidavad tehnilist funktsiooni. Seepärast ei taju informeeritud ja mõistlik tarbija klassi 28 mänguasjade osas tähist, mille registreerimist taotletakse, viitena toote kaubanduslikule päritolule, vaid kujuna, mis on vajalik Gömböciks nimetatud keha ettenähtud tehnilise tulemuse saavutamiseks. Ruumilise tähise registreerimine piiraks konkurentide valikuvõimalusi tehnilise lahenduse rakendamisel, millest piisab selleks, et kohaldada analüüsitavat keeldumispõhjust. Selliselt kaubamärgile antud kaitse tekitab ka ulatusliku põhjendamatu monopoli, kuna see takistaks sarnase kujuga kehade turustamist, mis võiksid põhjustada segiajamise tõenäosust.
- [4] Klasside 14 ja 21 dekoratiivesemete puhul on registreerimise takistuseks kaubamärgiseaduse § 2 lõike 2 punkti b kolmas taane, mille kohaselt ei registreerita tähiseid, mis koosnevad ainult kujust, milles seisneb toote peamine väärtus. Tähise ruumiline kuju kehastab atraktiivset ja huviäratavat disaini, mis on kõnealuste toodete turustamise peamine element. Tarbijad ostavad

dekoratiivesemeid peamiselt nende erilise kuju pärast. Põhimõtteliselt ei saa ruumilise kujundusega dekoratiivesemete kaubamärgina registreerimist välistada, kuigi kui eseme huviäratav kujundus määrab selle vormilise välimuse, on põhjust järeldada, et toote väärtus seisneb selles vormilises kujunduses.

- [5] Taotleja palus oma muutmisavalduses esimese astme kohtul esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus kohaldatud keeldumispõhjuste tõlgendamiseks. Sisuliselt küljest palus ta otsus tühistada ja anda ametile korraldus menetlust jätkata. Taotleja sõnul oli amet uurinud toote nimetusega Gömböc registreerimiskõlblikkuse tingimusi väärtalt ja võtnud arvesse omadusi, mis ei ole ruumilise tähise kujutamisel nähtavad. Keeldumispõhjuste läbivaatamisel võib uurida, kas on olemas tegelik põhjuslik seos selle kuju, mille registreerimist taotletakse, ja funktsionaalsuse vahel, mitte aga seda, kuidas tarbijad neid tajuvad ja milliseid järeldusi nad neist teevad.
- [6] Kuna amet leidis, et muutmisavaldus tõstatab olulise põhimõttelise õigusküsimuse, esitas ta kaubamärgiseaduse § 77 lõike 1 alusel menetlusedokument, milles ta pidas taotleja taotlust, et esitataks eelotsusetaotlus, põhjendatuks.
- [7] Esimese astme kohus tegi otsuse, millega lükati muutmisavaldus tagasi.
- [8] See esimese astme kohus tuvastas klassi 28 mänguasjade suhtes kaubamärgiseaduse § 2 lõike 2 punkti b teises taandes sätestatud keeldumispõhjust analüüsid, et ainult ühes vaates kujutise pealt ei ole keha kuju täielikult näha. Registreerimistaotlusele lisatud trükitud pildi järgi on tähis ruumilise keha kujutis ainult ühes vaates realistlikul mustvalgel fotol. Tähise ruumiline kontuur meenutab mitrat ja selle pinna moodustavad kolm (või ehk neli) tahku, mida eraldavad servad ja tipud, ilma joonistuste või kirjadeta. Tähis näitab toote nimetusega Gömböc kuju ühes vaates. Amet oli aga identifitseerinud väärtalt taotluse eseme tuntud toote kujuga. Trükipildil kujutatud keha hõlmab ulatuslikumat kaitset, sealhulgas erijuhuna toodet nimetusega Gömböc. Tähist ei iseloomusta siiski selle materjali struktuur ega homogeensus, sest need omadused graafilisel kujutisel ei kajastu.
- [9] Vastuseks küsimustele, mille taotleja oli esitanud oma eelotsusetaotluse esitamise taotluses, tuvastas esimese astme kohus järgmist:
- [10] Mänguasjade puhul ei tule taotletava tehnilise tulemuse analüüsimisel uurida, kuidas tajub asjaomane üldsus toote kuju ja nimetatud tulemuse vahelist seost, vaid sellise seose objektiivset olemasolu. Sellel konkreetsel juhul on toote kujuga taotletav tehniline tulemus pöördumine ainsasse stabiilsesse asendisse (püsti). Selles suhtes tuleb tehnilise tulemuse ja vormi vahelise seose analüüsi tulemust kajastada mitte üldsuse väärtushinnanguna, vaid tehnilise faktina. Registreerimisest keeldumise põhjust võib kohaldada ka siis, kui soovitud tehnilist tulemust on võimalik saavutada ka teistsugust kuju kasutades. Materjali struktuuri omadused ei ole registreeritava tähise osa, kuna seda ei kujutata graafiliselt.

Teisest küljest ei ole kõnealuse keeldumispõhjuse kohaldamise tingimuseks, et vajalikuks peetav kuju peab olema ka piisav taotletava tehnilise tulemuse saavutamiseks. Selle tagavad toote materjal ja kuju koos. Jättes kuju muutmata, võib iga toote materjali muuta nii, et soovitud tehnilist tulemust ei ole enam võimalik saavutada. Seetõttu on üldiselt tõsi, et toote kuju on nimetatud tulemuse saavutamiseks vajalik, kuid mitte piisav tingimus, sest selleks tuleb valida ka õige materjal. Seega, kui kõnealuse keeldumispõhjuse kohaldamiseks oleks võimalik hinnata toote materjalistruktuuri omadusi, muudaks see kõnealuse keeldumispõhjuse sisutühjaks.

- [11] Dekoratiivesemete suhtes ei jaganud esimese astme kohus ameti seisukohta, et vaidlustatud tähise kujule annavad sisulise väärtuse esteetilised omadused. Esimese astme kohtu sõnul põhineb Gömböci väärtus ühelt poolt asjaolul, et see on esimene kerast tuletatud ja käegakatsutavate kehade sarjast, mis on ühtaegu nii kumerad, homogeenised kui ka mono-monostaatilised kehad; lisaks annab tootele väärtuse see, et see annab empiirilise vastuse teaduslikele küsimustele matemaatika vallas. Need väärtused on materialiseerunud Gömböci iseloomulikus ja ainulaadses kujus, olenemata sellest, millist hinnangut see esteetilisest aspektist väärib. Üldsus ei otsi tootes ilusa disainiga eset, vaid käegakatsutavat matemaatika väljendust, mille pärast nad tahavad seda dekoratiivtootena omada.
- [12] Teise astme kohus, kes arutas asja taotleja esitatud apellatsioonkaebuse alusel, kinnitas esimese astme kohtu otsust.
- [13] Teise astme kohtu hinnangul ei olnud põhjust analüüsida teiste keeldumispõhjuste kohaselt, kas taotletud kaubamärki saaks nimetatud toodete jaoks registreerida. Registreerimistaotlusele lisatud trükitud pildilt on näha, et kaitset taotletakse ruumilisele tähisele. Illustratsioonil on kujutatud keha ainult ühes vaates; sellest vaatenurgast saab eristada eset, mille kuju piiritlevad kolm (või võib-olla neli) servade ja tippudega eraldatud sileda pinnaga tahku. Kujutusviis ei anna teavet selle keha nende osade konfiguratsiooni kohta, mida ei ole pildil näha, ning ei ole ka võimalik üheselt kindlaks määrata, kas ruumiline kujund on sümmeetriline või asümmeetriline. Sellises olukorras ei ole võimalik kindlaks teha, kas taotleja toode nimetusega Gömböc vastab sellele tähisele, samuti ei saa arvesse võtta sellega seonduvat tunnust, et keha tõuseb ise püsti. Igal juhul on matemaatiliste arvutuste ja eksperimentide põhjal välja arendatud homogeenise materjalistruktuuriga keha võimeline ise tasakaalustuma, kuid materjalistruktuuri trükitud pilt graafiliselt ei kujuta.
- [14] Sellest, kuidas vaidlusalune tähis on kujutatud, ei ole kuidagi näha, et selle kehaga võiks seostada mingit funktsionaalsust, ja seda ei saa järeldada ka toodete loetelust. Taotleja ei ole seda loetelu klassi 28 mänguasjade osas piiranud ning seega ei ole võimalik teada, millist funktsiooni peab antud vorm täitma. Sellel konkreetsel juhul ei anna trükipilt ega toodete loetelu teavet selle kohta, kuidas saab selle mänguasjaga, mille kuju soovitakse registreerida, mängida või kuidas saab seda mängimiseks kasutada. Teisest küljest ei taotleta klassidesse 14 ja 21

kuuluvate dekoratiivesemetega põhimõtteliselt mingit tehnilist tulemust, sest need on mõeldud ainult ümbruse kaunistamiseks, millega nende tarvilikkus piirdubki.

- [15] Eespool esitatud kaalutlusi arvesse võttes leiab teise astme kohus, et keeldumispõhjuse puhul, mille alusel keeldutakse registreerimast tähiseid, mis koosnevad ainult toote põhiväärtust väljendavast vormist, tuleks registreerimisnõudeid analüüsida ühetaoliselt kogu toodete loetelu ulatuses. Kuna trükipildil kujutatud ruumilise esemega ei saa seostada mingeid varjatud tehnilisi omadusi ja toodet nimetusega Gömböc ei saa selle kehaga samastada, ei ole võimalik kindlaks teha selle tähtsust teaduse ajaloo seisukohast. Ruumilise keha eriline vormiline, ebatavaliselt rafineeritud ja hüpnootiline kujundus annab tootele väärtuse. Seega võib öelda, et toote põhiväärtus seisneb vormis ja seetõttu tuleks selle ruumilise tähise registreerimisest keelduda. Ainulaadsust silmas pidades ei saa tööstusdisainilahenduste kaitsega, mis on saadud välimuse jaoks, antavat ainuõigust kaitsta muu kaitse vormis. Keeldumispõhjuse üldise huvi eesmärk saavutatakse, kui tähised, millel on omadused, mis tavaliselt vastavad muule kaitsevormile, jäetakse kaubamärkide registreerimisest välja.
- [16] Taotleja esitas lõpliku otsuse peale kassatsioonkaebuse, milles ta taotles uuesti Euroopa Kohtule eelotsusemenetluse esitamist. Nagu taotleja kassatsioonkaebuses väidab, rikkus teise astme kohus kaubamärgiseaduse § 2 lõike 2 punkti b kolmandas taandes sätestatud keeldumispõhjuse analüüsimisel mänguasjade suhtes olulist menetlusnormi. Ametis toimunud menetluse eesmärk ei olnud analüüsida, kas mänguasjade puhul on toote põhiväärtuseks selle kuju, ning seetõttu ei saanud selle keeldumispõhjuse üle otsustada. Teise astme kohtu põhjendustest, mille kohaselt ostab üldsus dekoratiivesemeid nende välimuse järgi ja see on iseenesest piisav selleks, et kohaldada keeldumispõhjust, järeldub, et dekoratiivesemete vormi registreerimine kaubamärgina on põhimõtteliselt välistatud. Vastupidi Euroopa Kohtu praktikale ei analüüsinud teise astme kohus [Euroopa Kohtu] kohaldatavate kriteeriumide järgi, kas on keeldumispõhjuseid loetelu iga toote kohta, ning tema kinnitused ei põhine mitte tõenditel, vaid oletustel. Toote Gömböc tähtsust esemena ei määra mitte selle kunstiline funktsioon, vaid teaduslikud ja matemaatilised kriteeriumid. Seepärast ei ole kuju see, mis teeb selle ruumilise kujuga mänguasja, mille registreerimist taotletakse, ainulaadseks. Üldsus ei osta seda selle välimuse pärast, vaid seepärast, et ta soovib omada meie aja ühe suurima matemaatilise avastuse sümbolit. Dekoratiivesemete puhul ei ole sellel konkreetsel juhul toote põhiväärtuseks mitte selle kuju, vaid matemaatiline avastus, mille sümboliks see toode on saanud. Seepärast ei anna mänguasjade ja dekoratiivesemete osas kuju, mille registreerimist taotletakse, tootele sisulist väärtust ega ole toote põhiväärtuseks. Teise astme kohus keeldub avaliku huvi kaitsele tuginedes kategooriliselt kaubamärgina registreerimast tööstusdisainilahendustena kaitstud kujusid, kuigi puudub õiguslik alus paralleelkaitse välistamiseks.

Asjassepuutuvad liikmesriigi õigusnormid

[17] 1997. aasta XI seadus kaubamärkide ja geograafiliste tähiste kaitse kohta (kaubamärgiseadus) kaubamärgi registreerimise taotluse esitamise ajal (5. veebruar 2015) kehtinud redaktsioonis.

[18] Kaubamärgiseaduse §-s 1 on sätestatud:

„1. Kaubamärgi võivad moodustada kõik tähised, mida saab graafiliselt kujutada, tingimusel et selliste tähiste põhjal on võimalik eristada ühe ettevõtja kaupu või teenuseid teiste ettevõtjate omadest.

2. Eelkõige võivad kaubamärgid koosneda järgmisest tähistest:

[...]

d) tasapinnalised või ruumilised kujutised, sh toote kuju või esitusviis.“

[19] Kaubamärgiseaduse § 2:

„1. Tähisteid, mis ei vasta §-s 1 sätestatud tingimustele, ei registreerita.

2. Ei registreerita:

[...]

b) tähisteid, mis koosnevad ainult:

– kauba enda loomuomasest kujust;

– toote kujust, mis on vajalik taotletava tehnilise tulemuse saavutamiseks, või

– kujust, milles seisneb toote põhiväärtus.“

[20] Liidu õiguse ülevõtmine.

Kaubamärgiseaduse § 122:

„1. Käesoleva seadusega võetakse Ungari õigusesse üle järgmised ELi õigusaktid:

a) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta.

b) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiiv 2008/95/EÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta.“

Euroopa Liidu Kohtu praktika

- [21] Vastavalt kohtuasjas C-205/13, Hauck GmbH & Co. KG *vs.* Stokke A/S jt tehtud kohtuotsusele on direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti e [taanded ii) ja iii)] ette nähtud pelgalt funktsionaalse kuju või kaubale märkimisväärse väärtuse andva kuju registreerimise keelu otsene eesmärk vältida seda, et kaubamärgiga kaasnevat püsivat ainuõigust saaks kasutada selleks, et tähtajatult kehtiksid teised õigused, millele liidu seadusandja on soovinud näha ette kehtivusaja (punktid 19 ja 31).
- [22] Kohtuasjas C-299/99, Koninklijke Philips Electronics NV *vs.* Remington Consumer Products Ltd, tuvastas Euroopa Kohus, et direktiivi artikli 3 lõike 1 punktis e ette nähtud keeldumispõhjuse eesmärk ja mõte on vältida olukorda, kus kaubamärgist tuleneva õiguse kaitse annaks kaubamärgi omanikule monopoli kauba tehniliste lahenduste või kasutusomaduste suhtes, mida kasutaja võib otsida konkurentide kaupade puhul. Püütakse seega vältida olukorda, kus kaubamärgiõigusega antud kaitse laieneks enamale kui tähisele, mis võimaldab eristada kaupa või teenust konkurentide pakutavatest, et takistada konkurentidel kaubamärgiomanikuga konkureerides vabalt pakkuda kaupu, mis sisaldavad kõnealuseid tehnilisi lahendusi või funktsionaalseid omadusi (punkt 78). Ainult toote kujust, mis on vajalik tehnilise tulemuse saavutamiseks, koosnevate tähiste kohta täpsustati, et selle sätte eesmärk on välistada sellise kuju registreerimine, mille põhiomadused täidavad tehnilist funktsiooni, kuna vastasel juhul oleks see, et kaubamärgiõigus, mis on oma olemuselt ainuõigus, oleks takistuseks konkurentide võimalusele pakkuda sellise funktsiooniga kaupa või vähemalt vabalt valida kaupu, mis sisaldavad kõnealuseid tehnilisi lahendusi või funktsionaalseid omadusi (punkt 79). See registreerimisest keeldumise põhjus peegeldab õiguspärast eesmärki mitte lubada üksikisikutel kasutada kaubamärgi registreerimist selleks, et omandada või säilitada ainuõigusi tehniliste lahenduste suhtes (punkt 82). Sellise keeldumispõhjuse olemasolu kujutab endast registreerimistakistust isegi siis, kui kõnealust tehnilist tulemust on võimalik saada muul kujul (punkt 83).
- [23] Kohtuasjas C-239/05, BVBA Management, Training en Consultancy *vs.* Benelux-Merkenbureau tehtud kohtuotsuse kohaselt peab juhul, kui kaubamärki soovitakse registreerida mitmesuguste kaupade või teenuste jaoks, pädev ametiasutus kontrollima, et kaubamärgi puhul ei esineks ühtki direktiivi artikli 3 lõikes 1 sätestatud registreerimisest keeldumise põhjustest seoses ühegagi neist kaupadest ja teenustest ja ametiasutus võib iga vaadeldud kauba või teenuse osas jõuda erinevale järeldusele (punkt 32). Teistes kohtuasjades on Euroopa Kohus samuti andnud suunised selles mõttes, et direktiivi artikli 3 lõike 1 punktis e ette nähtud kolm registreerimisest keeldumise põhjust, on autonoomsed ja igäüht tuleb kohaldada teistest sõltumatult, ning et juhul, kui on täidetud ainult üks eespool nimetatud kriteeriumidest, ei saa tähist, mis koosneb ainult toote kujust või selle graafilisest kujutisest, registreerida kaubamärgina (kohtuotsus kohtuasjas C-205/13, Hauck GmbH & Co. KG *vs.* Stokke A/S, punktid 39 ja 40, ning kohtuotsus liidetud kohtuasjades C-53/01–C-55/01, Linde, Winward, Rado, punkt 44).

- [24] Kohtuasjas C-30/15 P, *Simba Toys GmbH & Co. KG vs. EUIPO* jt tühistas Euroopa Kohus Üldkohtu kohtuotsuse selle põhjal, et Üldkohus oli vääralt kohaldanud nõukogu määruse (EÜ) nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punktis e sätestatud keeldumispõhjuseid, mis vastavad direktiivi artikli 3 lõike 1 punktis e esitatud keeldumispõhjustele. Selles kohtuotsuses on sedastatud, et kuna vaidlusalune tähis koosneb konkreetse toote kujust, mitte abstraktsest kujust, oleks Üldkohus pidanud määratlema konkreetse toote tehnilise funktsiooni ning seda tähise põhiomaduste funktsionaalsuse hindamisel arvesse võtma (punkt 47). Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub esiteks, et tähise funktsionaalsete omaduste analüüsimisel võib pädev asutus viia läbi põhjaliku kontrolli, milles võetakse lisaks graafilisele kujutisele ja võimalikele registreerimistaotluse esitamise ajal esitatud kirjeldustele arvesse ka kõnealuse tähise põhiomaduste nõuetekohaseks tuvastamiseks sobivaid asjaolusid (punkt 49). Teistes kohtuasjades (C-299/99 ja C-337/12 P–C-340/12 P) ei saanud samuti pädevad organid analüüsida vaidlustatud kuju ainult nende graafilise kujutise alusel, kasutamata konkreetse toote kohta lisainfot (punkt 50).
- [25] Kohtuasjades C-337/12 P–C-340/12 P, *Pi-Design jt vs. Yoshida Metal Industry*, lükkas Euroopa Kohus tagasi põhiseisukoha, mille kohaselt peaks kuju funktsionaalsete omaduste analüüsimine piirduma ainult selle graafilise kujutisega, mille registreerimist on taotletud, ning analüüsis ei või võtta arvesse asjaomase kauba tegelikku kuju, ja tühistas Euroopa Kohtu kohtuotsuse (punktid 52 ja 61).
- [26] Vastavalt kohtuotsusele C-205/13 ei kehtesta direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt e — vastupidi artikli 3 lõike 1 punktile b — kohustust võtta tingimata arvesse selle üldsuse taju, kelle jaoks on kaubad või teenused mõeldud (punkt 33). Direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti e [taandes iii] sätestatud keeldumispõhjuse kohaldamisel ei ole see, kuidas keskmine tarbija eeldatavalt tähist tajub, määrav asjaolu, aga see võib seda enam olla kasulik asjaolu, mida pädev ametiasutus hindamisel kasutada saab, kui ta tuvastab tähise põhiomadusi (punkt 34 ja kohtuasi C-48/09, *Lego Juris A/S vs. Ühtlustamisamet*, punkt 76). Seega võivad hindamisel arvesse tulla muud asjaolud nagu asjaomase kaubaliigi olemus, asjaomase kuju kunstiline väärtus, selle kuju eripärasus võrreldes asjaomasel turul levinud muude kujudega, märkimisväärne hinnaerinevus võrreldes sarnaste kaupadega või tootja algatatud reklaamikampaania, mis toob peamiselt esile asjaomase kauba esteetilised omadused (punkt 35).

Eelotsuse küsimuste esitamise vajalikkus

- [27] Kõnealuste keeldumispõhjuste kohta, eelkõige seoses ruumiliste kujudega, ei ole Euroopa Kohtu praktika praegu veel sellisel tasemel välja kujunenud või ammendav, et vältida olukorda, et isegi seda kohtupraktikat tundes võivad tekkida õigusliku tõlgendamise küsimused, mis vajavad täiendavaid selgitusi. Õiguse kohaldamisel võivad tekkida järgmised probleemid:

- Kas direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti e [taandes ii)] sätestatud keeldumispõhjuse kohaldamisel on kohustus piirduda ainult graafilisel kujutusel näidatud teabega või võib/tuleb arvesse võtta ka täiendavat teavet?
- Kui direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti e, eriti [taanetes ii) ja iii)] sätestatud keeldumispõhjused kohaldatakse konkreetse toote kujust koosneva tähise puhul, siis millist tähtsust tuleb omistada sellele, kuidas tajub tähist asjaomane üldsus ja mis teave on üldsusele kättesaadav?
- Millist tähtsust tuleb direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti e [taandes iii)] sätestatud keeldumispõhjuse kohaldamisel omistada olemasolevale paralleelsele kaitsele ja asjaomase kujuga toote laadile?

Tõstatatud küsimused tekitavad probleemi õiguse kohaldamisel ja Euroopa Kohus ei ole neile veel oma põhimõttelistes suunistes absoluutselt ammendavat vastust andnud.

Esimene eelotsuse küsimus

- [28] Ruumiline tähis, mille registreerimist taotletakse klassi 28 kuuluvate mänguasjade jaoks, on nimega Gömböc tuntud toote realistlik fotokujutis. Toode on kumer, homogeenne ja mono-monostaatiline keha, millel on kokku kaks tasakaalupunkti, millest üks on täpselt stabiilne ja üks ebastabiilne. Selle keha vormiline kujundus ja materjalstruktuuri (valmistatud homogeensest materjalist) omadus tagavad, et see keha on alati tasakaaluasendis ja asetub püsti. Taotletud tehniline tulemus seisneb selles, et ruumiline kuju suudab minna tagasi tasakaaluasendisse. Seega koosneb graafiliselt kujutatud toode üksnes toote kujust, mis on vajalik taotletava tehnilise tulemuse saavutamiseks. Seda tehnilist tulemust ei saa aga kindlaks määrata toote kuju graafilise kujutise järgi, mis on esitatud registreerimistaotlusele lisatud trükipildil.
- [29] Tähtsuses võib ära tunda taotleja toote nimetusega Gömböc. Taotleja algse avalduse kohaselt soovis ta kaitset toote kuju jaoks. Gömböci loomise kohta on kirjutatud mitmes väljaandes, toode on leidnud laialdast kajastamist meedias ja seda esitletakse ka veebisaidil, mis pakub spetsiaalselt teavet üldsusele (www.gomboc.eu). Seetõttu teab asjaomane üldsus (kes tunneb toote vastu huvi), et Gömböci spetsiaalne vormiline kujundus ja ühtne materjalistruktuur tagavad, et see ese püsib alati tasakaaluasendis. Selle funktsiooni hindamiseks pidas amet põhjendatuks võtta arvesse sel viisil omandatud teadmisi. Esimese astme kohus leidis, et tähise graafilise kujutise järgi on võimalik kindlaks määrata kujuga taotletavat tehnilist tulemust, olenemata sellest, et see ei ole iseenesest selle eesmärgi saavutamiseks piisav, sest selleks on vaja ka muid omadusi, mida graafilisel kujutisel ei ole. Teise astme kohtu kitsendava tõlgenduse kohaselt tuleb ja võib aga lähtuda ainult graafilisest kujutisest; sel konkreetsel juhul ei ole toote kujutamiseviisist ja realistlikust fotokujutisest, millel näidatakse toodet ainult ühes vaates, võimalik kindlaks määrata funktsiooni, mis on kujutatud eseme

iseloomulik omadus, s.o see, et toode asetub alati püsti, ning seetõttu ei saa selle alusel analüüsida taotletavat tehnilist tulemust.

- [30] Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti e kohaldamisel ei tule tingimata võtta arvesse seda, kuidas keskmine tarbija eeldatavalt tähist tajub, vaid see võib seda enam olla kasulik hindamiskriteerium (kohtuasi C-205/13, punktid 33 ja 34). Teisest küljest, kui konkreetse toote kujust koosneva tähise puhul ei saa vaidlusalust kuju analüüsida üksnes selle graafilise kujutise põhjal, on peetud põhjendatuks kasutada funktsionaalsete omaduste analüüsimiseks konkreetse toote kohta täiendavat teavet (kohtuasi C-30/15 P).
- [31] Sellise toote puhul, mille kuju on saanud laialt tuntuks, kuna see on empiiriline vastus teadusharus tõstatatud teoreetilisele probleemile, võib tähise omaduse kindlaksmääramisel olla vaja hinnata asjaomase üldsuse teadmisi toote kohta. Seda võimalust saab põhjendada ka asjaoluga, et sel juhul näitab graafiline kujutis ruumilist kujundit ainult ühes vaates, ning seetõttu ei ole toote kogu vormiline kujundus näha. Seepärast oleks sellisel viisil saadud kaubamärgi kaitse ulatus liiga lai, kuna lisaks nimetusele Gömböc laieneks see ka toodetele, millel on ainult üks profiil trükipildil graafiliselt kujutatud esemega identne või sarnane.
- [32] Selle küsimuse ese on,
- a) kas ainult toote kujust koosneva tähise puhul võib küsimust, kas kuju on taotletava tehnilise tulemuse saavutamiseks vajalik, analüüsida nende omaduste alusel, mida saab kindlaks määrata registrisse kantud graafilise kujutise järgi, või kas
 - b) juhul kui taotletavat tehnilist tulemust ei ole võimalik graafilise kujutise järgi kindlaks määrata, aga asjaomane üldsus teab, et selle tulemuse saavutamiseks on vaja kujutatud kuju koos teise omadusega, mida ei ole graafiliselt kujutatud (materjalstruktuuri omadus), võib keeldumispõhjuse analüüsimisel võtta arvesse seda üldsuse taju.

Teine eelotsuse küsimus

- [33] Klassidesse 14 ja 21 kuuluvate dekoratiivesemete suhtes tuvastas puhul esimese astme kohus asjaomase üldsuse teadmiste põhjal toote kohta, et matemaatiline avastus, millega anti vastus teaduse ajaloo küsimustele, annab tootele sisulise väärtuse, ja et tähisel kujutatud toode on muutunud selle avastuse käegakatsutavaks sümboliks.
- [34] Küsimuse ese on välja selgitada ka direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti e [taande iii)] suhtes, kas keeldumispõhjuse kohaldamise analüüsimisel võib arvesse võtta seda, mida ostja graafiliselt kujutatud tootest teab. See tähendab, kas juhul kui tähis koosneb üksnes toote kujust, võib kohaldada keeldumispõhjust, kui seda, kas kuju annab tootele sisulise väärtuse, on võimalik kindlaks teha ainult asjaomase üldsuse teadmise alusel.

Kolmas eelotsuse küsimus

[35] Punkti a kohta:

Kõik tööstusomandi kaitse vormid täiendavad üksteist vastastikku kasulikul viisil ning samal tootel võivad samal ajal olla eri liiki kaitset. Kuid nagu Euroopa Kohus on oma otsustes tuvastanud, ei või kaubamärgina registreerimise funktsioon olla anda omanikule piiramatul kestusega ainuõigus, mis hoiab ära patentide, tarbemudelite või tööstusdisainilahendustega antava – piiramatul kestusega – monopoli aegumise.

Vaidlusaluse tähisega kujutatud ruumilisel kujul on juba tööstusdisainilahendustele antud kaitse. Sellist liiki kaitset võib anda toodetele, mis lisaks sellele, et need vastavad muudele nõuetele, on ainulaadsed. Dekoratiivesemete puhul annab eseme autori tööga loodud ainulaadne kuju esteetilise omadusena põhimõtteliselt tootele sisulise väärtuse.

Küsimusega tahetakse välja selgitada, kas selliste toodete puhul, mille ainus otstarve on dekoratiivsus (dekoratiivesemed), ei või toote kuju, millel on juba deklareeritud ainulaadsuse alusel tööstusdisainilahendustega antud kaitse, põhimõtteliselt registreerida kaubamärgina.

[36] Punkti b kohta:

Dekoratiivesemete puhul on ainus funktsioon dekoratiivsus; toote kuju – esteetilise tunnusena – võib iseenesest anda tootele sisulise väärtuse, mis on põhjus, miks ostja toote ostab. Küsimuse eesmärk on välja selgitada, kas kõnealust keeldumispõhjust võib kohaldada toote suhtes, mille kuju täidab ainult esteetilise välimuse ja dekoratiivsuse funktsiooni; teisisõnu, kas dekoratiivesemete puhul tuleb tingimata keelduda registreerimast ruumilisi kujusid, millele taotletakse kaitset.

Budapest, 6. veebruar 2019

[...]

[Allkirjad]